

YAZICI

1. Okuma Metni (Ana Metin)

GİRİŞ

HACİVAT — (Şarkı söyliyerek perdeye gelir.)

Sözü canlar başışlar bir bizim cânânımız vardır

Yüzü hurşîde benzer bir meh-i tâbânımız vardır

(...)

Beyâz üzre yazılmış elde bir fermânımız vardır

Ömrüm yalel cânım yalel bizim cânânımız vardır

Hay Hak!

(Hacivat “perde gazeli”ni okur.)

Şem’-i bahtım gösterir bir zıll-i câzib perdede

Seyr eden görsün hayâlât-i acâib perdede

Hazret-i Şeyh Küşterî’nin san’atın göstermeğe

Meş’ale olmuş fîrûzan pek münâsib perdede

(...)

(Tegannîye başlar.)

Yâr, bana bir eğlence! Yâr, bana bir eğlence!

(...)

MUHÂVERE

HACİVAT — (Gelir.) Vay efendim, Karagöz’üm! Akşam-ı şerifler hayırlar olsun!

KARAGÖZ — Sinsileni sansar boğsun! (Hacivat’a vurur.)

(...)

HACİVAT — Bendenize vurmada mûrâdınız?

KARAGÖZ — Pek ihtiyarladı dadımız. (Hacivat’a vurur.)

HACİVAT — Bendenize vurmanın esbâb-ı mûcibesi?

KARAGÖZ — Bizim ispirin ne esbabı var ne cübbesi.

HACİVAT — Karagöz, böyle sabaha kadar kavga mı edeceğiz?

(...)

HACİVAT — Bak efendim! Bu lâkırdınızdan istihzâ çıkar.

KARAGÖZ — Akıllı adam olursa, iki senede eczacı çıkar.

HACİVAT — Canım, bilâder, size bir şey söyliyeciğim!

KARAGÖZ — Bunu böyle söylesene!

HACİVAT — Efendim, geçen gün evde otururken hatıra bir şey hutûr etti.

KARAGÖZ — Boza içerken genzine tarçın mı gitti?

HACİVAT — Değil efendim! Lâkırdıyı ne kadar ters anlıyorsun!

(...)

HACİVAT — Şimdi sana bir sual sorsam, cevap veremezsin.

KARAGÖZ — Sor bakalım!

HACİVAT — İstanbul'da Yahnıkapan sokağı nerededir?

KARAGÖZ — (*Düşünür.*) Yahnıkapan sokağı?... Yahnıkapan sokağı?...

HACİVAT — Bilemezsin, hem de bulamazsın.

KARAGÖZ — Zihnimi karıştırma benim! (*Düşünür.*) Bildim! Dolmayutan sokağının yanında.

HACİVAT — Hahahay! Dolmayutan sokağı olur mu?

KARAGÖZ — Yahnıkapan sokağı olur da Dolmayutan sokağı olmaz mı?

HACİVAT — O sokağın ismini Yahnıkapan sokağı tesmiye ederler.

KARAGÖZ — O sokaktan geçerken ispiri dövmüşler mi?

HACİVAT — Biz gelelim mâ-nahnü-fihimize!

KARAGÖZ — Biz gelelim mahallede evimize!

HACİVAT — Derken, bilâder, can sıkıntısıyla evden çıkarak ver elini Zeyrek!

KARAGÖZ — Derken, Hacivat, ver ayağını Unkapanı!

HACİVAT — O ne demek?

KARAGÖZ — Zeyrek elini verir de Unkapanı ayağını vermez mi?

(...)

HACİVAT — Senin zurnan vardır, değil mi?

KARAGÖZ — Var.

HACİVAT — Git, evden zurnanı al da gel! Ben de gideyim eve malûmat vereyim.

(*Giderler; Karagöz evden zurnasını alır, Hacivat da evine haber verir, gelirler.*)

(...)

FASİL

(...)

KARAGÖZ — *(Perdeye gelir.)* Ben Hacıvat'a gider söylerim, elbette bana bir iş bulur.

(Hacıvat'ın kapısını çalar, Hacıvat aşağıya gelir.)

HACİVAT — Ne istersin, Karagöz?

KARAGÖZ — Aman, Hacı Cavcav! Bana (...) kapıyı açmadı, “kendine bir iş bul” diye.

(...)

HACİVAT — Sen çene kavaflığından başka hiçbir işe yaramazsın.

KARAGÖZ — Kavaflık yapamam ama, yazıcılık yaparım.

HACİVAT — Aman, deme, Karagöz! Öyleyse, benim evimin altında bir dükkân var, sana vereyim de işlet.

(...)

KARAGÖZ — Pekâlâ, aylık ne vereceğiz?

HACİVAT — Ben senden çok istemem. Aydan aya beş yüz kuruş ver.

KARAGÖZ — Sen bana aydan aya burayı beklemek için yüz kuruş ver.

HACİVAT — Senden evvel burada oturanlar altı yüz kuruşa oturuyordu.

KARAGÖZ — Hacıvat, ortak olsak daha iyi değil mi?

HACİVAT — O da âlâ! Nısf-il-lî nısf-il-lek.

KARAGÖZ — Velez kâne dümbelek.

HACİVAT — Dükkânın aylığını çıkarınız; paranın yarısı senin, yarısı benim.

KARAGÖZ — Olur olur! Bak, ben sana para gösterirsem almamazlık etme.

HACİVAT — Ben gidiyorum sana müşteri göndermeğe. *(Hacıvat gider.)*

(...)

II. HANIM — Baksanız a efendim! Siz yazıcı mısınız?

KARAGÖZ — Önümdeki âletlerimi görmüyor musunuz: hokka, kalem, kâğıt.

HALAYIK — Aman, ne tuhaf adam! Herkese sakalbaşı daatıyor.

II. HANIM — Bize bir mektup yazacaksınız.

KARAGÖZ — Bir mektup değil, kaç mektup isterseniz yazarım. Parayla değil mi?

II. HANIM — Döşeme'sini döşe.

KARAGÖZ — Evvelâ orta kat mı döşenecek, yoksa üst kat mı?

HALAYIK — Budala herif! Yorgancı kalfası mısın, yoksa yazıcı mı?

II. HANIM — Yazın efendim: “Gonce-dehânım”...

KARAGÖZ — “Pencerede hanım”.

HALAYIK — Nasıl “hanım”, ne “pencerede”?

KARAGÖZ — Konaktan bakıyor.

HALAYIK — Canım, doğru yazsan a!

(...)

LÂZ — Merhaba, paba!

KARAGÖZ — Merhaba, sakalı kaba!

LÂZ — Nasulsun? Eyu musun, hoş musun? (...) Dolu musun, poş musun? Yaş musun, kuru musun?

KARAGÖZ — (...) ne kadar lâkırdı!

LÂZ — (...) Pir pen söyliyeyum, pir sen söyle. Pir pen söyliyeyum sen dinle, pir sen söyle pen dinliyeyum.

KARAGÖZ — Bana nöbet gelmedi söyliyeyim.

LÂZ — Puradan kaktuh, gittuh Trabzan’a. Pir gemi funduh alduh, pir gemi pahur alduh. Trabzan’dan açulur açulmaz...

(...)

LÂZ — Aldu pizi pir furtuna, aldu pizi pir furtuna. Gemi paşladı sallanmağa; sallandukça sallandı, sallandukça sallandı.

KARAGÖZ — Kolan mı vurdunuz?

LÂZ — Gemi karaya oturdu, pahurlar denizin dibine gittu, funduhlar denizin yüzüne çıhdu, pir ak sakallu funduh pana dilinu çıkarmış güler, pana dilinu çıkarmış güler. Mal dediğün funduhdur.

KARAGÖZ — Sen böyle nereden gelip nereye gidiyorsun?

LÂZ — Memleketten geldum, memlekete mektup gönderecum.

KARAGÖZ — Yazıcı mı istiyorsun?

LÂZ — Evet, yazıcı isterum.

KARAGÖZ — Ben yazıcıyım.

LÂZ — Öyle ise, yaz pakalum!

KARAGÖZ — Yazayım.

(...)

TİRYAKİ — (...) Öte-beri almak için yarın Mısırçarşısı'na gideceğim, dükkâna müteallik öte-beri alacağım; unutmamak için isimlerini yazdırmak isterim. Ben söyliyeyim, sen yaz.

KARAGÖZ — Yazayım.

TİRYAKİ — Yaz bakalım! “Yirmi dirhem sinâmekî.”

KARAGÖZ — “Sülûklü'deki sinek Ahmet'i.”

TİRYAKİ — Değil a canım! “Yirmi dirhem sinâmekî.”

KARAGÖZ — Yazdım.

TİRYAKİ — “Kırk dirhem havlıcan.”

KARAGÖZ — “Kırk kere havlıyacağım.”

TİRYAKİ — “Elli dirhem tarçın, kırk dirhem karanfil.”

KARAGÖZ — “Elli tane narcin, kırk saksı karanfil.”

TİRYAKİ — “Telli mürdesenk, kasnı.”

KARAGÖZ — “Akşamdan sonra Hicaz faslı.”

(...)

TİRYAKİ — Baksan a, yazıcıbaşı, bunların hepsi kaç kalemden ibaret?

KARAGÖZ — (...) Ben rakam bilmem, okumam yazmam yok. Ben sualine nasıl cevap vereceğim?

TİRYAKİ — Söyle bakalım, kaç kalemden ibaret?

KARAGÖZ — Ben buna bir katakofti söylerim. — Yirmi kalemden ibaret.

TİRYAKİ — Ver kâğıdı, ver! (*Karagöz kâğıdı бүker, verir.*)

Eksik olma, yazıcıbaşı! Al bu beş kuruşu!

KARAGÖZ — Eksik olma! (*Tiryaki gider.*)

(...)

(*Şarkı ile Çelebi gelir.*)

(*Şarkı Hicâz*)

Ciğerde nâr-i hasret açtı dağlar

Firâkınla gözüüm gönlüm kan ağlar

Dayanmaz nâle-i cangâha dağlar

(*Nakarât*)

Firâkınla gözüüm gönlüm kan ağlar.

Bu sûz-i hecr ile ey verd-i nâzım

Yakar diünyâyı âh-ı can-güdâzım

*Yetiş imdâda gel ey çâre-sâzım
Fırâkınla gözüm gönlüm kan ağlar.*

ÇELEBİ — Vay efendim! Akşam-ı şerifler hayırlar olsun!

KARAGÖZ — Müteveffâ kargalar gözünü oysun!

ÇELEBİ — Baba efendi, buralı mısınız?

KARAGÖZ — Hayır, Mora'lı değilim, İstanbul'luyum.

ÇELEBİ — İşte bendeniz de bunu söylüyorsunuz ya! Bu mahalleli misiniz?

KARAGÖZ — Mahallebi değilim, süt lâçım.

ÇELEBİ — Nerede iskân-ı beyt edersiniz?

KARAGÖZ — İskeleye bitleniyorum.

ÇELEBİ — Anlıyamadınız, efendim. Yani, nerede oturursunuz?

KARAGÖZ — Yerim yurdum yok. Nerede akşam, orada sabah.

ÇELEBİ — Demek hane-ber-dûşsunuz.

KARAGÖZ — Muş değilim ben.

ÇELEBİ — Siz lâkırdı anlamadan bî-behre misiniz?

KARAGÖZ — Sen neden soruyorsun, oğlum?

ÇELEBİ — Burada birisi varmış da onu arıyorum.

KARAGÖZ — O zatın ismi yok mu?

ÇELEBİ — Karagöz.

KARAGÖZ — Min gayri haddin ve lâ-liyâkatin kulunuzum.

ÇELEBİ — Aman, baba efendi, seni bendenize methettiler. Yazıcı mısınız?

KARAGÖZ — Yazıcıyım.

(...)

ÇELEBİ — Baba efendi, sana yazı yazdıracağım.

KARAGÖZ — Ne yazdıracaksın? Mektup mu? Nâme mi? Senet mi?

ÇELEBİ — Değil efendim, benim yazdıracağım şiir.

KARAGÖZ — Buyurun bakalım!

(...)

ÇELEBİ — “Vefâdan ben elim çektim cefâdan çek elin sen de

Al aşkını ver gönlümü senin sende benim bende.”

Yazdın mı, baba efendi?

KARAGÖZ — Yazdım.

(...)

KARAGÖZ — (*Hacivat'ı çağırır.*) Hacivat!

HACİVAT — (*Hacivat Gelir.*) Neye çağırdın beni?

KARAGÖZ — Aman, Hacı Cavcav, bana bir şey oldu, gel!

HACİVAT — Ne oldu sana?

KARAGÖZ — Buraya birisi geldi, bu dükkân tekin değilmiş, “Burda oturma” dedi.

HACİVAT — Eh, bu dükkânda hiçbir şey yok! Seni bu dükkândan çıkartmak için söylemişler.

(...)

KARAGÖZ — (...) Hacivat, ben dükkândan vazgeçtim. Ben dükkânda oturacak olursam canım çıkacak.

HACİVAT — Düzcesi, Karagöz, bana para vermeyim diye dükkânın adını çıkarıyorsun. Ben parayı senden zorla alırım! (*Karagöz'ün yakasına sarılır, Karagöz tokat atar.*) Karagöz paraları! (*Karagöz yine tokat atar, Hacivat gider.*)

BİTİŞ

HACİVAT — (*Gelir.*) Karagöz, geçmiş ola!

KARAGÖZ — (*Tokadı atar.*) Sinsileni sansar boğa!

HACİVAT — Çok şükür sağlığa!

KARAGÖZ — Bereket versin Kâğıthane'de biten sazlığa!

HACİVAT — Yıktın perdeyi, eyledin virân!

Gideyim, sahibine haber vereyim hemân! (*Gider.*)

KARAGÖZ — Şöyle olsun, Hacivat, geçersen nasîbinden!

Her ne kadar sürc-i lisân ettikse afola!

Yarın akşam "... " oyununda yakan elime geçerse, bak, ben de sana neler yaparım! (*Gider.*)

Cevdet Kudret, Karagöz III

Metindeki Bazı Kelime ve Kelime Grupları

meh-i tâbân: Parlak ay, ısıltılı ay; yüzü ay gibi parlayan.

zıll-i câzib: Çekici gölge.

hayâlât-i acâib: Acayip hayaller, garip düşünceler.

akşam-ı şerifler: Şerefli, mübarek, güzel akşamlar.

esbâb-ı mûcibe: Bir şeyi gerekli kılan sebepler.

mâ-nahnü-fih: Üzerinde konuştuğumuz, bahsini ettiğimiz şey.

sürc-i lisân: Ağızdan yanlış söz çıkma, dil sürçmesi.

gonce-dehân: Ağzı gonca gibi küçük ve güzel olan.

nâle-i cangâh: Can evinden gelen inilti, feryat.

sûz-i hecr: Ayrılık acısı, ayrılığın yakıcı ateşi.

verd-i nâz: Nazlı gül.

âh-ı can-güdâz: Can eriten, can yakan ah.

iskân-ı beyt: Bir yeri mesken tutma.